

Marta Wrońska*

E-MERYT, CZYLI BLOGUJĄCY SENIOR – RAPORT Z BADAŃ

WSTĘP

Nowoczesność radykalnie przekształca charakter życia i zmienia osobiste doświadczenia człowieka. Codziennosc coraz bardziej ulega digitalizacji. Cyfrowosc eliminuje tradycyjne wymiary przestrzeni euklidesowej, gdzie fizyczne odleglosci wymagaly pewnego wysilku potrzebnego na ich pokonywanie. Przestrzen medialna wprowadza natychmiastowosc, *bezczasowy czas* (okreslenie Manuela Castellsa), kompilacje, kompresje, nieskonczone odzyskiwanie danych itd. Istotne jest, by kierunek tej zmiany prowadzil do swiadomego uczestnictwa i rozumnego korzystania z mediow cyfrowych.

Pojawiaja sie kolejne narzedzia wykorzystywane w komunikacji posredniej. Bardzo czesto wymiana wiadomosci twarza w twarz (czyli *face to face*) ulega transformacji przybierajac forme *interface to interface*. Mozliwosc komunikowania sie za posrednictwem Internetu jest w dzisiejszych czasach oczywista i latwo dostepna. Wysylane przez Siec informacje trafiaja do odbiorcy praktycznie bez ograniczen czasowych i terytorialnych. Wirtualnosc stala sie rzeczywistoscia czlowieka. Przestrzen medialna daje nieograniczone mozliwosci i szanse. Czesto stanowi zrodlo wiedzy, doswiadczen, ksztaltowania i rozwoju zainteresowan i motywacji, potrzeb i aspiracji, dostepu do wszelkiego rodzaju informacji zawartych w encyklopediach i slownikach multimedialnych, roznnorodnych bazach danych itd. Jest ponadto miejscem realizacji szybkiej komunikacji zaposrednionej (komunikatory internetowe, czaty, portale spolecznosciowe).

Jest takze obszarem, gdzie mozna aktywnie eksperymentowac w roznych dziedzinach, np. tworzac wlasne strony www, filmy, muzyke, grafike itp. Dzialania takie sprzyjaja rozwojowi kreatywnosci i innowacyjnosci rowniez wzrod seniorow. Z reguly media uzytkuje sie w sposob celowy, dazac do osiagniecia okreslonych korzysci, moze to byc takze satysfakcja i przyjemnosc. W przypadku seniorow to takze chec bycia blizej swoich wnukow. Zarowno mlodzi, jak i dorośli zgodnie z zalozeniami jednej z teorii masowego komunikowania – teorii *uzytkowania i korzysci* (ang. *uses and gratification theory*) wedlug Jaya Blumlera i Elihu Katza (Katz i in., 1973) uzywaja mediow, by pozyskac informacje – bedzie to uczenie sie, samokszaltowanie, zaspokojenie

* Uniwersytet Rzeszowski.

ciekawości i zainteresowań, poszukiwanie rady przy wyborze opinii i podejmowaniu decyzji, a także w różnych sprawach praktycznych. Inną kategorią wykorzystania mediów jest integracja i interakcja społeczna, co oznacza umożliwianie jednostce kontaktu z rodziną, przyjaciółmi, znajomymi oraz innymi obcymi osobami, znajdowanie podstawy do konwersacji i interakcji społecznej, pomoc w wypełnianiu ról społecznych, identyfikowanie się z innymi i uzyskiwanie poczucia przynależności. Współcześnie jedną z popularnych form komunikacji w cyberprzestrzeni jest blog.

SPOŁECZNY CHARAKTER BLOGÓW

Blog to neologizm pochodzący od angielskiego słowa: *weblog* (Web – Sieć WWW; *log* – dziennik, rejestr); okreśłany jest także jako pismo webowe (*web journal*), oznacza *dziennik internetowy* czy też *dziennik sieciowy*. Autorem terminu *weblog* jest John Barger, pracownik instytutu badawczego Northwestern University w Chicago, autor jednego z pierwszych interaktywnych dzienników *Robot Wisdom*. Słowo *weblog* zaczęło funkcjonować od 1997 roku. Dwa lata później Peter Merholz, prezes i jeden z założycieli amerykańskiej firmy Adaptive Path w zakresie doradztwa i szkoleń z siedzibą w San Francisco, zastosował wyraz *blog*, rozbijając termin skonstruowany przez Johna Bargerę na *we blog* (my blogujemy) (Hoffmann, 2012, s. 14-16; zob. też: Merholz, 2017a, b).

Blog to strona pisana w pierwszej osobie, kreująca subiektywne opinie. Najczęściej ma charakter osobisty. Pierwszy w Polsce całościowy serwis udostępniający przestrzeń i szablony dla prowadzenia blogów – *blog.pl* pojawił się w marcu 2001 roku. Wtedy blogi utożsamiano z internetowymi pamiętnikami. Dziś blog – termin użyty po raz pierwszy w 1999 roku – to chronologicznie ułożony spis myśli, notatek, felietonów, przyjmuje najróżniejsze formy i zawiera prócz tekstu, rysunki, zdjęcia, filmy, dźwięk, animacje, a także inne elementy, które są wyrazem kreatywności i zainteresowań autora. Jego zakres tematyczny jest bardzo szeroki. Platformą blogowania, którą można użyć do publikowania wpisów, są aplikacje webowe. W Internecie jest ich sporo. Do najpopularniejszych należą Wordpress i Blogger. Obie są darmowe.

Blogi z reguły mają jednego autora. Czasem zdarzają się blogi prowadzone przez kilka osób, które łączy wspólna pasja lub cel. Autorzy blogów śledzą zazwyczaj inne blogi, tworzą do nich odsyłacze np. *blogroll*, czy *trackback* (protokół wykorzystywany przez blogerów do śledzenia i zarazem informowania o reakcji, jaką spowodował konkretny wpis opublikowany przez innego blogera). Autorzy blogów nawiązują wzajemne kontakty, wymieniając się informacjami. W ten sposób zaczyna tworzyć się sieć blogów porównywalna z aplikacjami rodzaju *social networking*. Zespół blogów lub blogerów tworzy tzw. *blogosferę*, która jest świetnym narzędziem komunikowania i rzetelnej, aczkolwiek subiektywnej informacji, z uwagi na oryginalne, odmienne opinie. Język blogów jest zbliżony do potocznego doświadczenia rzeczywistości spo-

łecznej – naśladuje mowę codzienną, nastawioną na komunikację, co podkreśla społecznościowy charakter blogów.

Blog jako narzędzie internetowe nieustannie ewoluuje – zmienia swoją formę oraz przeznaczenie. W ostatnim czasie polskie blogi ulegały znaczącym modyfikacjom. Pojawiły się blogi rysunkowe, fotoblogi, zawierające przede wszystkim zdjęcia opatrzone krótkim komentarzem autora oraz vlogi (videoblogi) zawierające krótkie filmy z życia autora, audycje lub reportaże. Blogować może każdy i na dowolny temat. Jednak musi pamiętać o tym, że mimo wolności słowa odpowiada za treści, jakie zamieszcza, zgodnie z regulaminem operatora bloga i prawem obowiązującym w danym państwie. Reasumując, nowa cyfrowa rzeczywistość kształtuje kolejne zjawisko społeczne, jakim jest *blogging*, które tworzy specyficzną kulturę komunikacji.

KONSTYTUTYWNE CECHY BLOGA

Istotnym wyróżnikiem blogów jest aspekt komunikacyjny. Blogi umożliwiają komunikowanie o charakterze masowym. Mają charakter publiczny, zazwyczaj autorzy pisząc swój blog, nie są w stanie zweryfikować czytelników. Możliwość archiwizacji pozwala na długotrwałe przechowywanie treści. Ta opcja stanowi również istotny element dla samego autora, pozwala ewaluować swój warsztat pisarski. Istotnym elementem blogów jest interaktywność charakterystyczna dla technologii Web 2.0. Dotyczy ona wpisów, których chronologia jest odwrócona (antychronologiczność), linków do blogów polecanych przez autora, wewnętrznej wyszukiwarki, a także miejsc na komentarze czytelników. Możliwość pozostawienia przez czytelnika komentarza pozwala na nawiązanie i utrzymywanie kontaktów, wymiany zdań na poruszane przez autora tematy.

Niestety anonimowość w sieci i nieograniczony dostęp doprowadziły do zjawiska *hejtu* (obrażanie innych, sprawianie komuś przykroci czy nieuzasadniona krytyka), czyli ludzie pełni nienawiści będą nienawidzić (ang. *haters gonna hate*). Sprawcy hejtu to osoby, które często kierują się chęcią zaistnienia w sieci, pokazania swojego zdania nawet na temat, o którym nie mają żadnego pojęcia. W poczuciu złudnej anonimowości, jaką daje Internet, i nie widząc reakcji ofiary, pozwalają sobie na wiele więcej niż w realnym świecie. Obrażają innych z zazdrości, niskiego poczucia wartości, w poszukiwaniu internetowego *fejmu* (rozgłosu), chęci zaimponowania innym (rówieśnikom), a wreszcie – nudy.

Blog stanowi pewnego rodzaju forum dyskusyjne, oferuje przestrzeń dla rozmów. Jest to narzędzie do promowania własnej osoby i zdobywania popularności. Jest środkiem ekspresji, także artystycznej. Pozwala na zaznaczenie swojej osobowości i oryginalności. Zaletą bloga, akcentowaną przez autorów, jest między innymi wyładowanie swoich emocji nagromadzonych w życiu codziennym. Jednocześnie autorzy *explicite* podkreślają terapeutyczną funkcję prowadzenia bloga. Pisanie bloga w wirtualnej przestrzeni to również możliwość stworzenia dla siebie alternatywnego życia.

Istotną w blogu jest jego treść, długość wpisu oraz reguły gramatyczne z tym związane. Wpisy z błędami ortograficznymi i stylistycznymi są wylapywane przez tzw. roboty sieciowe, które nadają stronie bloga gorszy ranking przy jej wyszukiwaniu. Umieszczony na blogu tekst powinien być przejrzysty i poprawnie sformatowany. Ważny jest także estetyczny wygląd, dobra znajomość tematu, wysoka jakość zdjęć, pasja autora, regularna publikacja i własny styl pisarski.

BLOGUJĄCY SENIORZY – BADANIA WŁASNE

Wraz z wiekiem ludzie ograniczają swoją aktywność, zmniejsza się ich zakres zainteresowań życiem społecznym, stopień i różnorodność interakcji maleje, co jest uwarunkowane utratą sił fizycznych oraz zakończeniem życia zawodowego. Wzrasta niestety obojętność wobec życia, a to prowadzi do izolacji od świata zewnętrznego. Zaangażowanie się osób starszych w nowe sfery życia może stanowić rekompensatę za wycofanie się z innych obszarów społecznego funkcjonowania. Dla utrzymania pozytywnego obrazu siebie starzejąca się osoba powinna podejmować nowe rodzaje aktywności, a tracione i utracone role społeczne zastępować innymi. Dobre samopoczucie jednostki jest efektem jej zaangażowania w nowo przyjęte role, a społeczna, fizyczna, intelektualna aktywność jako bezinteresownie ceniona wartość prowadzi do zwiększenia poziomu satysfakcji życiowej. Każdy rodzaj aktywności wprowadza urozmaicenie i różnorodną atrakcyjność, zapobiega samotności, koncentracji tylko na sobie i niedogodnościach codzienności (zob. Halicki, 2010, s. 14; Szarota, 2010, s. 34-38 i 127-135; Zych, 2010, s. 180-183).

Podejmowana aktywność w starszym wieku łączy się z określonym statusem społecznym i związanym z nim prestiżem, wpływając tym samym na poziom samooceny człowieka. Aktywność seniorów można podzielić na trzy różne typy: 1) aktywność formalna – oznacza udział osób starszych w różnych organizacjach i stowarzyszeniach – społeczności lokalnej, w pracach na rzecz środowiska, w polityce; 2) aktywność nieformalna – polega na kontaktach z rodziną, przyjaciółmi i zaangażowaniu w prace na rzecz społeczności sąsiedzkiej; 3) aktywność samotnicza – obejmuje te formy zachowań, które wykluczają spotkania towarzyskie i aktywność na rzecz środowiska; charakteryzuje się samotnym spędzaniem czasu wolnego, np. na czytaniu, rozwijaniu własnych zainteresowań, pielęgnowaniu hobby (Szatur-Jaworska i in., 2006, s. 161).

Dynamicznie rozwijająca się przestrzeń medialna dostarcza coraz więcej nowych możliwości dla ludzi starszych. Obecnie dużo seniorów zakłada swoje własne blogi. Wśród słuchaczy-seniorów przeprowadziłam ankietę dotyczącą znajomości blogosfery. Badania odbyły się w miesiącach: październik, listopad, grudzień 2016 roku, wzięło w nich udział 186 respondentów, słuchaczy Uniwersytetu III Wieku funkcjonującego przy Uniwersytecie Rzeszowskim. Udział w badaniu był dobrowolny. Wśród ankietowanych byli także słuchacze, z którymi

prowadzę regularne zajęcia komputerowe*. Rozpiętość wieku oscylowała w przedziale 65-80 lat.

W pierwszym pytaniu poprosiłam respondentów, by zdefiniowali pojęcie: blog. Według badanych blog to darmowa strona internetowa spełniająca funkcję pamiętnika lub rodzaj strony internetowej, na której autor umieszcza wpisy, czy też sposób publikowania treści w Internecie. Takich odpowiedzi udzieliło 114 osób, co stanowi 61,29% badanych. Kolejne pytanie miało sprawdzić, czy seniorzy czytają blogi, jeśli tak, to jakie są powody ich czytania. Mimo, że nie wszyscy respondenci potrafili zdefiniować pojęcie *blog*, to aż 154 osoby (82,80%) czytają blogi, twierdząc, że robią to z ciekawości (82,80%), dla rozrywki (60,21%), dla zdobycia różnych informacji (72,04%), z innych powodów (59,68%). Wśród odpowiedzi *inne powody*, znalazły się takie sformułowania, jak: *możliwość poznania innych osób, poszerzenie swoich zainteresowań czy znalezienie różnych porad, przydatnych w życiu osoby starszej*. Respondenci mieli możliwość zaznaczenia trzech odpowiedzi, stąd otrzymane procenty nie sumują się do 100.

Następne pytanie dotyczyło aktywności czytelników blogowych. Uznałam, że przejawy aktywności seniorów czytających blogi wyznaczają dwa wskaźniki – pozostawione przez nich komentarze na czytanim blogu oraz czytanie komentarzy innych osób pod danym wpisem na blogu. Dzięki tym aktywnościom mamy do czynienia z pewnego rodzaju dyskusją pomiędzy osobami czytającymi dane wpisy na temat poruszony przez blogera, a osobami komentującymi. Często też sam autor wpisu (blogger) włącza się w żywą rozmowę, poznając w ten sposób stanowisko swoich obserwatorów w danej sprawie. Z danych zebranych od respondentów wynika, że komentowanie nie należy do najczęstszych form aktywności czytelników blogów. Tylko 36 respondentów (23,38%) zadeklarowało, że komentuje wpisy, 2 osoby (1,30%) robią to sporadycznie, a 116 osób (75,32%) nie komentuje wpisów. Natomiast komentarze pod wpisami czyta 98 osób (63,64%), 5 osób (3,24%) robi to czasami, a 51 seniorów (33,12%) nie robi tego wcale.

Zapytałam także respondentów, czy prowadzą swojego bloga i z jakiej aplikacji webowej korzystają przy publikacji własnych wpisów. Odpowiedź: *tak* otrzymałam od 78 osób (41,94%), natomiast 108 ankietowanych (58,06%) nie ma swojego bloga. Najpopularniejszą aplikacją do prowadzenia bloga jest *WordPress.com*. Na tej platformie pracuje 65 seniorów (83,33%). Platformę *Blogger.com* wybrało 8 osób (10,26%), tylko 5 (6,41%) osób wskazało na aplikację *Tumblr.com*.

Ostatnie pytanie w ankiecie brzmiało: *jakie są pozytywne aspekty prowadzenia bloga?* Otrzymałam szereg interesujących odpowiedzi, na przykład: *to świetna recepta na samotność; mogę pisać to, o czym chcę, i umieszczać swoje przemyślenia, wiersze i komentarze; satysfakcjonujące przeżycie czasu starości; możliwość nawiązania kontaktu*

* Od 2006 roku aktywnie działam przeciw wykluczeniu cyfrowemu ludzi starszych, prowadząc ze Słuchaczami Uniwersytetu III Wieku w Rzeszowie cotygodniowe zajęcia komputerowe z elementami technologii informacyjnych. Program zajęć, które realizuję wspólnie z mgr Piotrem Karasiem, znajduje się na stronie Katedry Pedagogiki Medialnej (http://www.multimedia.univ.rzeszow.pl/?page_id=93).

z osobami o takich samych zainteresowaniach; mogę pisać o swoich pasjach, ale i też o problemach; doskonały sposób na walkę z nudą; przelamanie lęku przed rzeczami i zjawiskami nowymi i nieznanymi; w końcu uwierzyłam we własny talent i możliwości.

Reasumując, blogowaniem może zajmować się każdy, niezależnie od wieku. Pod względem technicznym nie jest to czynność złożona, o czym przekonali się seniorzy, z którymi mam cotygodniowe zajęcia komputerowe*. Blogowanie zajmuje dużo czasu, zmusza także do ciągłego czytania, ale sprawia ogromną przyjemność i staje się ulubionym hobby.

ZAKOŃCZENIE

Starość, starzenie się, wiek podeszły nie muszą oznaczać tylko ograniczeń. To czas wypełniony wieloma zadaniami rozwojowymi. Oczywiście, w okresie tym pojawiają się zadania związane z utratą i przemijaniem czy koniecznością przygotowania się do śmierci – jednak zadaniem rozwojowym w tym okresie jest akceptacja siebie i własnego życia poprzez mądre zrozumienie jego biegu. E.H. Erikson twierdzi, że okres starości stanowi czas, w którym jednostka osiąga pełną dojrzałość, mądrość i integrację wewnętrzną (2002, s. 75). Starość i zbliżająca się śmierć jest zatem faktem nieuchronnym, na który nie mamy wpływu, ale czas poświęcony na edukację czy rozrywkę w tym wieku nie jest marnotrawstwem, lecz szansą na twórcze i satysfakcjonujące przeżycie później dorosłości.

Moje badania pokazują, że wielu seniorów prowadzi *dzienniki internetowe*, w których opisują swoje wspomnienia opatrzone zdjęciami. Starsi ludzie czują potrzebę podzielenia się z innymi swoimi refleksjami, dlatego warto je śledzić, bez względu na wiek czytającego bloga. Ta forma aktywności seniora ewidentnie podkreśla, że starość nie musi być etapem, o którym należy myśleć z lękiem. Może to być czas potencjalnych szans i możliwości, na które – właśnie ze względu na brak aktywności zawodowej – można sobie pozwolić. Ważne, aby się pięknie zestarzeć, pozytywnie zmierzyć ze swoim wiekiem, zyskać spokój ducha i opanowanie, wtedy bowiem można zanucić: *Wesołe jest życie staruszka. Wesołe jak piosnka jest ta. Gdzie stąpnie, zakwita mu dróżka. I świat doń się śmieje: ha, ha*, o czym śpiewał przed laty Wiesław Michnikowski w Kabarecie Starszych Panów.

Osoby starsze chcą być aktywne. W coraz większym stopniu korzystają z atrakcji związanych z fascynującym i niebanalnym zagospodarowaniem czasu wolnego, na przykład blogowaniem. Pozytywnym przykładem są moi seniorzy – słuchacze Uniwersytetu III Wieku, których od wielu już lat edukuję komputerowo.

* Słuchacze III Wieku przy Uniwersytecie Rzeszowskim z wielkim przejęciem tworzyli swoje własne strony www, z możliwością blogowania na nich. Ciekawym przykładem jest strona: <https://barbarami-rek.wordpress.com/>, gdzie nasza słuchaczka umieszcza wydarzenia, jakie miały miejsce w ciągu pięćdziesięciu lat od ukończenia studiów. Opisuje lata niezwyklej więzi, jaka łączy większość absolwentów tego roku, który nieskromnie nazywa *Najlepszym Rokiem Politechniki Krakowskiej*. Również polecam stronę: <https://fuka3.wordpress.com/>, gdzie nasza seniorka zamieszcza przepiękne zdjęcia ze swoich różnych wypraw. Autorka bloga jest także przewodnikiem PTTK w Rzeszowie.

LITERATURA

- Erikson, E.H. (2002). *Dopełniony cykl życia*, Poznań 2002.
- Halicki, J. (2010). *Obrazy starości rysowane przeżyciami seniorów*. Białystok.
- Hoffmann, Ch.R. (2012). *Cohesive Profiling: Meaning and interaction in personal weblogs*. Amsterdam – Philadelphia.
- Katz, E., Blumler, J.G. i Gurevitch, M. (1973). Uses and Gratifications Research. *The Public Opinion Quarterly*, 4/37.
- Merholz, P. (2017a). *Experience design strategist, coiner of the word "blog"*. Pobrano z lokalizacji: <http://www.oreilly.com/pub/au/3171>
- Merholz, P. (2017b). *Thoughts and essays from the guy who coined the word „blog"*. Pobrano z lokalizacji: <http://www.peterme.com/page/2>
- Szarota, Z. (2010). *Starzenie się i starość w wymiarze instytucjonalnego wsparcia*. Kraków.
- Szatur-Jaworska, B., Błędowski, P. i Dziegielewska, M. (2006). *Podstawy gerontologii społecznej*. Warszawa.
- Zych, A.A. (2010). *Leksykon gerontologii*. Kraków.

E-MERYT, CZYLI BLOGUJĄCY SENIOR – RAPORT Z BADAŃ

Słowa kluczowe: przestrzeń medialna, senior, blogosfera

Streszczenie: Możliwość komunikowania się za pośrednictwem Internetu jest w dzisiejszych czasach oczywista i łatwo dostępna. Wysyłane przez Sieć informacje trafiają do odbiorcy praktycznie bez ograniczeń czasowych i terytorialnych. Dynamicznie rozwijająca się przestrzeń medialna dostarcza coraz więcej nowych możliwości dla ludzi starszych. Dla utrzymania pozytywnego obrazu siebie starzejąca się osoba powinna podejmować nowe rodzaje aktywności, a tracone i utracone role społeczne zastępować innymi. Współcześnie jedną z popularnych form komunikacji w cyberprzestrzeni jest blog, który może być fascynującą formą aktywności osób starszych. Obecnie dużo seniorów zakłada swoje własne blogi. Wśród słuchaczy-seniorów Uniwersytetu III Wieku funkcjonującego przy Uniwersytecie Rzeszowski przeprowadzono ankietę dotyczącą znajomości blogosfery. Wyniki i konkluzje przedstawiono w artykule.

***E-PENSIONER* – A BLOGGING ELDERLY – A STUDY REVIEW**

Keywords: media space, the elderly, blogosphere

Abstract: Possibility of communicating via the Internet is clear and accessible. Information sent by the web can reach recipients with no time or location limits. Media space, developing so dynamically, is providing more and more new possibilities for the elderly. To maintain positive self-image, a person who is getting old should undertake new kinds of activities and replace the lost or fading social roles with others. At present, blogs are one of the popular forms of communication. They can be a fascinating activity for the elderly. Many of them set up their blogs currently. A survey was conducted by the author on blogosphere among the 3rd Age University students at Rzeszow University. In the article, results and conclusions are discussed.